

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

AȘA A FOST SĂ FIE.

Novelă.

(Urmare.)

Margareta Moldovan.

Era pe la zece ore înainte de prânz. Un servitor veni la Augustin și-i spuse, că mamă-sa vrea să-i vorbească.

Când intră Augustin, dădă Vlad ședea neliniștită pe canapea. Cum îl vădă intrând, îl măsură odată cu privirea din creștet până în tălpi.

— Bine că ai venit odată, cugetam că nu vei veni.

— Dar cum poți gândi astfel mamă dragă, n'am venit eu de câte-ori m'ai chemat și ți-am împlinit ori-ce dorință, mai mult nu știu ce aș pute face?

— Bine, bine, să lăsăm aceste la o parte, eu aș vrea să vorbesc ceva serios cu tine.

— Poftesce. — Augustin își trase scaunul lângă masă și asculta cu atențiune, ceea ce îi spunea mamă-sa.

— Eu fătul meu, înainte de toate aș vrea să îți aduc la cunoștință dorința mea.

Augustin nu grăi nimic, fără făcând din cap un semn afirmativ.

— Acea este, dragul mamei, să te văd cât mai curând căsătorit.

— Asta nu se poate, mamă.

— Cum, pentru ce nu, nu cunoscem noi fete destule, din cari îți poți alege una?

— Nu-i vorbă de fete. Fete sunt destule, dar eu nu vreau să mă însor.

— Pentru ce? aș vrea să știu!

— Pentru-că n'am poftă de însurat.

Aceste le dăse Augustin, cu atâta siguranță de ton și așa de rezolut, încât mamă-sa rămase un moment tăcută și îl privi fies.

— Apoi știi ce, fătul meu? mai lasă din vânătoarele tale, mai șezi pe acasă, pe aici printre oameni, nu tot în pădure la sălbătăciuni și atunci te vei prietini și cu fetele. Ocupă-te cu gândul ăsta și vei vedea, că merge mai bine.

— Deocamdată nu mă pot nici gândi la așa ceva.

— Nu, nu, că tu nu ești ca alți tineri, tu umbli prin păduri, în loc să cauți societatea. Eu îți spun dragul meu, să te cugeți, — iată aici e de exemplu Lucreția Oprea. E fată blândă, cu creștere bună, nu-i sburdalnică ca altele, apoi ce e mai de căpetenie, că are bănișori. În lumea de acum face mult banul, apoi e din familie de frunte, tatăl ei e medicul cel mai renumit în împrejurime, unchiul ei e jude la tabla regescă, fratele ei e maior, vărul ei e

— Lasă mamă, lasă, mi le-ai spus de deți de ori toate aceste. Ce mă împoartă pe mine rudele ei și chiar și ea. Eu nu mă căsătoresc, prin urmare n'am nimic cu toată familia lor distinsă. — Mai am timp.

— Da, ai timp, tot asta mi-o cânti, știu eu ce bubă ai tu . . . Pentru Lucreția ai timp destul, dar încă e pentru Mă dar nu, nu dăc nimic, nu voi nici să aud numele acesta, decum să îl pronunț eu.

Un fior rece îl cuprinsese pe Augustin la auzul acestora. Acum a observat, că mamă-sa scia de amorul lui către Măriora.

Dădă Vlad aflase în ascuns, că vânătoarele lui nu sunt altceva, decât ocaziune de întâlnire cu Măriora. Inima îi se umplu de ură față de ea, pentru ea fetița aceea blândă, nevinovată, era acum dușman de moarte. Ținea o dejosire pentru ea și reputațiunea familiei ei amorul acesta. Ei, femeii, care a ținut așa de mult la formalitățile și formele societății, ei, cu ambițiuni așa mari, acum pentru o astfel de necugetare și amor atât de derogător ambițiunii, să îi să zădărnicească toată niștința și ostenețla unei vieți întregi? Asta era ceva ne mai auzit!

După o pauză de câte-va minute Augustin se reculese și cu liniste forțată începuse vorba.

— De ce nume pomenesci, mamă?

— De ce nume? — dăse ea restit — tu mă iai ca și când eu aș vorbi flăcuri? Eu știu tot, și sunt con-

vinsă, că vorbesc adevărul curat, și greu mă dore pe mine, când ved, că unica mângăiere — pe tine, — te pierd.

— Nu înțeleg ce vrei să dici cu asta, ori mă consideri de perdut pentru dta? Pe mine acésta mă dore și mai mult. Eu te-am iubit și stimat totdeauna și așa și acum, am făcut tot ce am putut pentru îndestulirea dtale, . . . și acum eu să fiu pierdut? La asta nu m'am așteptat.

Dómna Vlad începù a plânge.

Augustin vedënd, că astăzi nu se înțeleg bine, voi să plece.

— Te duci Augustine, mă părăsesci? — dómne acum n'am pe nimeni în lume.

— Trebuie să merg, căci precum ved, îți cauzez supărare numai.

Ea merse apoi la Augustin, il prinse de amëndoué mânile și își ridică ochii plini de lacrimi spre el.

— Augustine, scumpul mamei, judecă numai, să nu mă simt eu părăsită de tine, când tu mă neglijezi de tot, mai în tótă ziua ești la pădure, ér când nu mergi, ești trist, indispus, abia pot vorbi ceva cu tine. Eu am cetit în fața ta, că suferi. Spune-mi, nu mi-e datorința mea de mamă, să caut, să ved ce te supără, ce îți amăresce dñele? . . . Tu ai putea dragul mamii să fii fericit, dór ai tot ce îți trebuie.

— Da am tot și totuși n'am nimic.

— Înțeleg aceea, că n'ai nevastă, — în fine n'ai pe lângă tine o ființă tinără, care să te atragă, să îți fie dragă casa . . . și veđi, tocmai pentru aceea ți-am spus de Lucre . . .

— Destul mamă, destul, ți-am spus cu tótă serio-sitatea și te-am rugat să nu-mi mai vorbești de cestia

acésta. Cruță-mé, fii bună și lasă-mé în pace cu lucruri de aceste. La ce imi amăresci dñele și dta?

Dómna Vlad vedënd serio-sitatea fiului său tăcù.

— Acum trebuie să merg, sărut mâna mamă dragă.

— Unde mergi Augustine?

— Mă așteptă administratorul moșiei dela Drahoiu.

Cu aceste Augustin eși, ér dómna Vlad rămase cu ochii plini de lacrimi. Să aședă pe canapea și să adénci în gânduri.

* * *

Era primăvară.

La medicul Oprea era societate mare.

Intre acestia era și Augustin Vlad cu mamă-sa, avocatul Grangul, mai multe domnișore și tineri. So-cietatea era fôrte veselă, afară de Augustin, care sta gânditor. Numai din când în când se vedea câte un suris pe buzele lui, dar și acesta dispără îndată.

Dómna Oprea era fôrte veselă și indestulită. Pen-tru ea a fost o adevărată surprindere, când a vedut pe Augustin venind, și ținea visita acésta de o distincțiune mult promițetóre, deórece acesta nu cerceta aprópe nici o familie de un timp încóce.

— Este o adevărată surprindere domnule Vlad — di-se Lucreția cu un zimbet ușor — nu scim unde să însémnăm?

— Surprindere, pentru ce?

— Pentru-că ai venit, nu ne cercetezi decât într'un an odată.

— Ei, scuză domnișoră, sunt fôrte ocupat.

— Cred, dar pentru aceea tot ar putea să îți ajungă timp din când în când și pentru visite.

— Da, așa ar trebui să fie, la mine însă e altfel, multele ocupațiuni nu imi lasă timp liber.

(Va urma.)

RĂMURELE.

Ilenuța mea.

Nu sciu cum mi s'a întemplat
De-am rămăs nesărutat.

Iubeam cu tot focul inimei mele pe frumósa Ile-nuța.

Eram fecior june pe acel timp, numai atunci mi să arătau cotóarele musteților și dómne, cum aș fi voit să le am odată colea chipeșe, rësucite, încât să se uite fetele cu dor la ele, dar degiaba, ele păreau că își bat joc de pofta mea, căci stăteau pe loc cu crescutul. În tótă diminéța mă uitam în bucata de oglindă, ce o aveam totdeauna în busunar, dar posnă, mustețele nu mai cresceau.

Pe lângă grija mustețelor imi mai băgase hólă în inimă și Ilenuța.

Ah, ce odor era Ilenuța mea. Chiar și în apă aș fi sărit pentru ea, — unde nu ar fi fost pericol de in-care, să înțelege de sine. Pe cum observasem și ea mă avea la inimioră, căci să uita, ah, să uita la mine cu ochi așa de galeși, așa de frumoși, încât aș fi su-grumat tóte babele din lume. Căci dómne, ce băta lui Dđeu sunt muerile bétrâne la casă! Ilenuța mea încă avea o bunică bétrână, bétrână ca munții Bucecilor,

așa am combinat eu, vedëndu-o gârbovită și slabă de abia să mai putea mișca. Bétrâna asta apoi nu mă ve-dea cu ochi buni. „Un copil, căruia încă nici nu i-a rësărit mustețele să umble după dragoste? Dómne, dómne, am ajuns lumea cea de apoi. Gospodi pomilui, dómne nu ne lăsa“. Aceste le repeta baba în fiecare đi, făcëndu-și cruce de trei ori. Ilenuța ridea, căci gustase din cupa dragostei, și scia ce hólă e.

Eram într'a opta clasă gimnasială, cu ilusiuni mari în viitor, cu dragoste mare la inimă, ba să mai fi avut încă și musteți, apoi nu mă dam pe tótă filosofia lui Socrate.

O piedecă era numai, care imi cauza multă ne-plăcere, că eram în internat, de unde nu puteam eși când voiam eu.

Am avut noi studenții un maial, la care a luat parte și Ilenuța mea. O indestulire sufletescă mai mare ca aceea de a petrece óre întregi cu Ilenuța, nu cu-cunosceam pe atunci. Inainte de maial đi de đi imi adunam parale, ba căpătasem și de acasă, căci scris-em după bani să imi cumpăr pălărie. Bani pălăriei și cei adunați cu cruceriul în tótă ziua, i-am spesat apoi pe bombóne, pe prăjituri, pe inghietată, pe câte tóte, așa, încât la finea maialului nu imi rămase nici o para frântă în busunar. Nu-mi părea rău, căci tóte aceste le mănecase Ilenuța mea. Când era vorbă de a face Ile-nuței plăcere, mi-aș fi dat și rocul din spate.

Maialul a trecut fôrte iute, ca tóte momentele fe-ricite ale vieții. Când am petrecut acasă pe Ilenuța

PENTRU „ÎNTÂIA RÂNDUNICĂ“.

*Salutare, „Rândunică“,
Ce ne vîi de preste munți,
Trecînd vîrfurile 'nalte
A Carpaților cărunți.*

*Vîi cu ciripiri divine,
Veste dulce sî ne spui,
Că sosese primăvara,
Tinereța anului.*

*Salutare, „Rândunică“,
Cuibul tîu e pregătît,
El e aședat în peptu-mi,
Cu mult dor și l'am gătit.*

Roman, Aprile, 1894.

Carol Scrob.

DIN MEMORIILE UNUI MUSULMAN.

(Urmare.)

Februarie 1879. Cu câtă putere îmi bătea inima, când vaporul se opri în fața Silistrei. M'am coborît pe pămîntul scump al patriei mele, am strîns în brațe pe primul turc ce am întîlnit, și îmi vinea să îmbrățișez pe toți ômenii. De sigur aveam o figură ciudată, mișcări neobicinuite, pentru-că tîtă lumea sî uita la mine. Durerea mî făcea mut; fericirea, mî făcea expansiv, neastîmpărat; aș fi vrut sî spun lumei întregi fericirea ce simț revîdîndu-mi patria.

Dar ce scurt tînu această fericire. Un soldat bulgar mî întrebă, de unde vii și mî invită sî-l urmez la poliție. Aci, după un lung și plicticos interogatoriu, fui lăsat liber. Mî grăbii spre casă, dar vai, pe locul, unde acum trei ani se ridica frumîsa casă a părinților mei, nu am găsit decăt o grămadă de ruine.

Părăsind orașul m'am îndreptat spre satul, unde era moșia și casa de vară a familiei mele. Mergeam repede, fără sî mî odichnesc un minut, și ajungînd pe culmea unui dîl, pe care m'am jucat adeseori ca copil, cădui de emoțiune și oboselă. După cîteva minute de odichnă ridicându-mî, coborîi spre sat. De cîte ori am umblat pe aceste locuri, și acum îmi părea cî calc pe un drum neumblat, necunoscut. Pare cî o cîță grîsă îmi învîlea privirea. Caut sî vîd casa părinților mei, casele bunilor servitori, casele sâtenilor, dar vai, cîța dispărînd, zăresc, în loc de case, grămeți de ruine. Iacă ce a rîmas din falnicul sat al beilor.

M'am oprit pe ruinele casei părintesci, am plîns amar și am blăstîmat pe cei cari provîcă resbele și pustiiri.

mea, eram aș de îmbatat de dragostea și farmecul ei, încăt uitînd de tîtă lumea și de internat, îi propusesem o întîlnire pe sara următoare. Ea încă promise a mî aștepta în foisorul din grădinița cu flori, ce era înaintea casei. Ce fericire mî aștepta. Inima îmi bătea de emoțiune ca un ciocan țigănesc.

În dimineța următoare, cînd mî deștept, mî vîd între zidurile reci ale internatului. Unde era fericirea de asară? A trecut. Atunci îmi veni în minte de întîlnirea ce o propusesem eu. Nenorocitul de mine, sî propun eu sî sara dintre zidurile aceste? Nu pot. Ah, simteam inima-mi sfâșindu-se de durere.

Tîtă ziua am umblat pe lângă zidurile ce incunjurau curtea. Nicăiri nici un loc pe unde ai putea afla vre-un mod de eșire.

Era de cătră sară.

În fundul grădinei dela internat era o ușe, care conducea la un pîrâu, de unde sî aducea apă pentru udatul grădinei. Ușa de obicei era incuiată. Întîmplarea a adus cu sine, cî în sara aceea a rîmas descuiată.

Pe la nouă ore ies frumușel pe ușița acîsta. Pîrâu era cam mare, căci ploase preste ți.

Cu multă trudă iată-mî dîncolo. Mergeam spre raiul fericirii ce mî aștepta.

Îlenuța era în grădină mî aștepta în foisor.

Era sî îmi pierd cumpîtul de fericirea cea mare. Eu cu Ilenuța mea singuri în foisor. Un farmec, ce nu ori cine îl pîte întîlege.

Nu știu ce am vorbit ce nu, dar deodată mî pun în genunchi, îi iau mînile în ale mele și îi cer un sîrutat.

Sî auđi atunci un foșnet ușor.

— Ah, e bunica domnule, ne găsește aici, pentru Dumneđu!

— Nu e nimeni scumpă, a fost o gingașe adiere de zefir.

Ea atunci își plecă capul pe umîrul meu. Eu o prînd de mîni, le sîrut cu căldură și voiesc sî o sîrut. Îmi părea deja cî îi simțesc ferbințela buzelor, cînd auđii un strigăt la spatele mele și — căf! șup! puf! dă-i și dă-i. adecă îmi da pe spate cineva cu grosul. Era bîtrîna cu o jîrdă în mînă.

Eu nu puteam face alta, decăt sî o iau la sî-nîtîsa.

Ajung la pîrâu, dar acum nu sî mai vedea de loc, sî inuorase și luna a apucat în nori.

Pîrâu crescuse și mai mare și fiind întunecime besnă, abia am putut ajunge la mal. Mî muiasîm însî pînă la piele.

Cerc la ușe sî întu, ușa incuiată, întu dacă ai pe unde. Sî incunjur se merg în oraș nu puteam, căci apa curgea din haine ca streșina. Nîptea a fost rece și am fost silit sî o petrec întregă afară, pe malul pîrîului. După aceea am mai fost și pedepsit la o lună de țile arest de odaie. Aș mi s'a întîmplat și cu tîte aceste am rîmas nesîrutat.

Era deja târziu și eu nu mâncasem nimic. Emoțiunile acestei zile mă facură să uit fîmea. Trecui în Dobrogea să ved pe un unchiu al meu. Aflai, că musulmanii din Dobrogea sunt tratați de români cu multă blîndetă. Din Bosnia, din Herțegovina, și din Bulgaria musulmanii emigrăză în mase la Stambul, numai cei din Dobrogea stau la locul lor, ba mulți din cei fugiți în timpul resbelului, acum se reîntorc la căminele lor. Aflai mai târziu secretul acestui lucru. În Bosnia, Herțegovina și în Bulgaria, autoritățile tratau pe mahometani ca pe nește învinși, cu brutalitate; în Dobrogea, din porunca marelui vizir Brătianu, erau tractați cu blîndetă.

A doua zi mă presentai guvernatorului (prefectului).

Este un om de statură mijlocie, bine legat, glas simpatie, privire inteligentă, o figură de dac. Ecă un om, care sub o aparință comună, îți impune. Simți că te găsești în fața unui om mai presus de vulg. un om extraordinar.

Acest prefect este un fermecător. Mă dusesem la Constanța, cu hotărîrea, de a-mi cere un pasport spre a emigra la Constantinopol. Prefectul Remus-pașa m'a făcut să renunț la această idee; el pe toți câți erau hotărîți să emigreze în Turcia i-a înduplecat să rămână. Buzele lui se deschideau numai ca să pronunță cuvinte dulci, cari alină durerile, vindecă rănille, mânille-i generose răspândeau în juru-i bunătatea și mila. De sigur acest om se coboră din nêmul profetului nostru. Sub privirea lui inteligentă și dulce, satele se ridicară din ruină, și acolo unde mai nainte domnea pustiul, acum zimbesc frumose și populate comune. Pe câmpiile de vécuri părăginite, acum plugurile trăgeau brazde roditoare. Pretutindenii mișcare, pretutindenii viață, din tôte

părțile se ridicau imnuri de glorie lui Alah și de mulțămire vizirului din Bucuresci, care a trimis ca guvernator un asemenea om.

Decembre. Fiind bolnav, mi s'a trimis un medic român, pe care îl vëdusem odinioră în casa guvernatorului (prefectului). Este un om înalt, slab, brun ca un italian, serios ca un turc, visător ca un oriental. Are glasul dulce, încât când îți vorbește, pare că te mângăe. Noi, musulmanii nu prea credem în medici și în puterea vindecătoare a medicamentelor, dar acest doctor prin blîndetă lui te face să primești ori-ce léc și să crești, că-ți face bine. L'am vëdut cum tratăză pe sêraci, cum le plătesce medicamentele, cât de blînd le vorbește, câtă răbdare are. Prin purtarea lui a făcut, ca noi musulmanii să avem încredere în doctori.

Dacă toți medicii ar fi așa de blîndi, așa de îngăduitori, așa de stăruitori și buni, s'ar alina multe dureri, s'ar șterge multe lacrime. Eu cred, că nu este lucru mai sânt ca acela, de a alina o durere, de a usca o lacrimă.

25 Decembre. Astăzi nazarinenii serbeză născerea marelui profet Christos. O mulțime de vëduve musulmane sosite cu vaporul din Stambul, așteptau la pórta casei guvernatorului. Mă reîntorceam cu dënsul dela Conac (prefectură). Tôte acele nenorocite femei i s'au aruncat la picióre plângend. El le ridică cu blîndetă, și vëdend miseria, în care se găseau, le dete toți banii ce avea asupra sa, invitându-le să se ducă la casele lor, pentru-că dënsul va îngriji de sörtea lor. Cu chipul acesta Remus-pașa deveni idolul poporațiunei musulmane. Dar sunt nedrept; nu-l idolatrau numai musulmanii, ci și românii și tôte celelalte nêmuri.

(Va urma.)

Niaz bei.

TURNAȚI...

*Turnați miros în pieptul meu
De-arëndul flori plâpânde,
Să se topescă doru-mi greu
În simțeminte blânde.*

*Când ele s'or și răspândi
Prin lacrime duiöse,
Atunci cu sete l'ei sorbi
Tu ceriule luciöse.*

*Prefă-le-apoi în nouraș
Și-l pune printre stele,
Să simtă ori-ce pătimaș
Nécaturile mele.*

T. Bocancea.

BULCIUL SÂN-TÓDERULUI ÎN HALMAGIU.

(Sfîrșit.)

Și e mare rușine între români a rămâne cineva june bêtrân, ori fată bêtrână, căci aceștia rămân de vorbă la sat. Descântecul românului e:

Frunză verde de pe fên
Rêu îți stă june bêtrân

și

Mărită-te horholină
Nu ședeai fată bêtrână
Că și dracul s'o 'nsurat
Și tu nu te-ai măritat.

A'și căpăta românul o noră frumôsă și avută în casă, e o fală pentru întrêga familie; tot astfel un ginere harnic devine „stălpul casei“. Așa e în lume, din

vorbă în vorbă, din ómeni se face lumea, și cu ómeni să fac ospețele și petrecerile.

Nevestele tinere, cari s'au măritat în zilele de fruct prin satele din apropierea Halmagiului, precum sunt: Ociul, Ocișorul, Vața, Têrnava, Steia, Dobrot, Prăvăleni, Brusturi, Têrnave, Tomesci, Bănesci, Rastoci și altele multe, așteptă bulciul Sãn-Tóderului, ca ziua Pascilor. Cu zile înainte își gătesc vestmintele cele mai frumose, și de ale mănăării. Sócrele și socrii își aduc aminte cu plăcere de timpurile, când erau și ei tineri.

E timp frumos. Pe drumul țerei cătră Halmagiu, dinspre Ungaria și dinspre jalnicul Ardeal vin care și

trăsuri, una de alta, și mai fiecare aduce și câte o nevastă tină, împodobită pe cap cu cununa de mirăsă. Lângă ea șede sócra-sa, bărbatul ori alți consăngeni și cunoscuți.

Halmagiul întreg e în tălpi și așteptă curios, ce frumseți le aduce „bulciul“. Pre la 9 ore târgul geme de lume. Tinerele neveste, cari de cari mai măndre, însoțite de sócre, ori apoi câte două trei împreună încep a da rotă prin târg în sus și în jos. În mână, fiecare nevastă, poartă un canceu (ulciouru) frumos împestrițat, plin cu vinars de prune, ori de spirt adus de acasă, sau mai arareori cumpărat din Halmagiu. Căutăturile sfiiciose ale tinerelor neveste, voia bună, glumele și risul schimbă fața târgului în o petrecere familiară.

Toți sunt curioși, care e cea mai frumoasă și mai gălită mirăsă din tot târgul. Nu preste mult tot târgul seie, că: nora bogatului din Bănesci ori Țuhesci e cea mai frumoasă. Nici nu e lucru greu a se sci acésta.

Fiecare nevastă umblând prin târg, îndată ce întâlnește vre-un cunoscut, consăngén ori și străin „om de dai Dómne“, îl sărută, érá acesta e datina să „cinstéscă“ nevasta cu bani. Cinstea póte să fie de câțiva cruceri și se ridică până la florin. După cinste nevasta închină din canceu persónei, care a cinstit-o, ca să bea, apoi trece mai departe, urmând tot astfel. Față cu străinii, nevestele sunt cu mare rezervă la sărutat, căci a fi refusată, ori a nu-i bea (gusta) din canceu, e mare rușine. Sócrele cu deosebire au ochii 'n patru, și ele sciu să spună nurorilor pe cine să sărute. Bărbați și femei de alt ném — unguri — numai în casuri rari sunt sărutați de nevestele române. Sărutarea se întâmplă pe strade, prin birturi și prin case — totdeauna însă e sub controlă, neumblând nici o nevastă singură.

Certe, bătăi, ori neplăceri din cauza sărutatului nu se întâmplă.

Totul se comite în fața publicului, și prin acésta e delăturată chiar și suspiciunea de a se face ceva contra moralității și a bunei cuviințe.

Afirmațiunea, că acéstă datină își are sorgintea în pofta de câștig, cade de sine, deórece nu atât de mult nevestele cele sêrace, cât cu deosebire cele mai cu stare

cercetéză târgul. La târgul de sărutat iau parte pe lângă nevestele din satele crișene și cele din Halmagiu.

*

Asupra originii acestei datini variază părerile. Unii vreau să scie, — spune tradiția poporală — că încă pe când turcii se făcură stăpâni preste Ungaria, în timpul devastărilor furioase, cu ocaziunea unei încalcări au fost răpitate mai multe femei din ținutul Crișului. Turcii luând femeile cu dênșii le duseră în jugul robiei. Prin întâmplare însă, — pe furiș — scăpară femeile din mâinile păgănilor, și prima stațiune unde se întâlniră cu cunoscuții lor fu Halmagiul. Aici fură îmbrățișate de cunoscuți de ai lor și cinstite pentru vrednicia lor.

De aici a rămas „bulciul Săn-Tóderului“ termin fix de convenire între cunoscuți. De aici provine îmbrățișatul și sărutatul din partea nevestelor.

Alții susțin, că în timpul, când crișenii erau încă păstori de oi, Halmagiul era stațiunea de unde femeile se despărțeau de soții lor și cunoscuții, cari plecau cu oile la munți.

Despărțirea firesce era împreunată cu îmbrățișări și sărutări.

Tot aci era locul de întâlnire, când păstorii spre iarnă se întorceau cu oile dela munte.

O altă versiune, și care mi se pare mai aprópe de adevér este, că: ținutul Crișului alb, începând dela Halmagiu în jos până la vêrsarea lui în Tisa, fiind lipsit de locuitori, a fost colonizat cu moți. Nóua populațiune a Crișului, colonii, aveau ca loc de întâlnire cu rudeniile și cunoscuții lor moți, Halmagiul. Aici femeile colonilor îmbrățișau și sărutau pre moții, cu cari se întâlneau, érá aceștia le „cinsteau“ cu bani. Firesce nu lipsea cu acest privilegiu nici beutura și petrecerea. De aci a rămas „târgul de sărutat“ ori „Bulciul Săn-Tóderului“ fiindcă cu ocaziunea acestui târg puteau să convină mai mulți împreună.

Dar ori-care se fie originea acestei datine, noi românii n'avem să ne genăm de ea, fiind cu totul ino-centă. Câți-va ani numai, și ea încă va dispăre, cum dispăre un cântec bêtrănesc.

Ioan dela Brad.

SUVENIREA.

Pêrul bogat negru atêrnă în disordine plăcută pe umeri în jos. Fruntea mare, care arată o inteligență rară, este încunjurată de păr mai mărunt, care asemenea celui al alt este în disordine, ridicându-i farmecul feții ei atrăgătoare. Ochii negri, arcuți de sprincene fine, privesc dulce și cu înduioșare blândă un portret. Buzele subțirele sunt împreunate, esprimând serioșitate pióșă. Gâtul ca de fildeș poartă un lăntșor, de care atêrnă o mică cruciuliță cu diamante. E îmbrăcată în haină nêgră. În mâna dréptă ține o ghitară veche, cu cordele rupte.

Portretul din fața ei este al „lui“. Al aceleuia, care i-a ocupat inima pentru totdeauna și a cărui suvenir o păstréză, cu scumpătate, de ani de zile.

Ghitara încă a fost a „lui“. A avut-o ultima órá atunci, când i-a cântat cântul inimii sale, în o sară lină de tómnă la feréstră. A fost ultima cântare, după care i-a predat-o spre suvenir.

În ziua următoare el a plecat și și nu s'au mai revêdut.

El odichnesce acum sub glia rece, în pământ străin.

IN VISURI DULCI...

*In visuri dulci, consolătore,
C'e'n somn adese se ivesc,
Ved chipu-ți gingaș ca o flóre
Cu farmecu-i divin, ceresc.*

*Te-admir, frumoșa mea regină
Privind la tine cu nesăț;
Făptura-ți e de grații plină,
Alb ca de fee al t'eu braț.*

*Din ochii t'ei, ce scanteiează,
Când raze de lumină verși,
A fericirei dar vibréză
Și pace 'n inimă-mi reverși.*

*Surisul t'eu plăcut mă face
Cu foc nestins să te iubesc;
Atunci câte-un sărut îmi place
Eu dela tine să cerșesc.*

*Și când îmi dai cu drag sărutul
Mă simt transpus în paradís,
In dulci plăceri înotă-mi pieptul.
Ah! de n'ar fi numai un vis!*

*Dar zorile pe cer s'arată
Dispare nóptea, vis și somn,
L'e inima-mi nemângăiată
Ér chinul greu se face domn.*

O. Bocca.

SCIRI CULTURALE.

Academia română a ales în locul mult regretatului nostru George Barițiu de președinte pe dl Ioan Ghica, ér de membru ordinar pe Rev. domn *Ioan M. Moldovan*, vicar capitular în Blaș și președintele „Asociațiunii transilvane, pentru literatura română și cultura popoului român“. De membru corespondent a fost ales colonelul-poet Șerbănescu, ér de membrii onorari P. S. S. episcopul Lugoșului, Mihali, apoi dnii Léyer și Marsy (Paris), Bendorf și Fr. Dahn (Bresslau).

*

Societății de științe fizice din Bucuresci ii s'a prezentat acum de curând o invențiune de forțe mare însemnătate, invențiunea dlui *Mihail Brăncan*, de-a puté cârmui balonul. Este un veac, de când se ocupă savanții cu acésta temă, în care timp s'au spesat deci de milióne și mulți au fost declarați de nebuni sau li s'a dis, că sunt cuprinși de o idee ficsă nerealizabilă. În timpul mai nou însă după studiile serióse aero-dinamice, ce s'au făcut, se vede, că lumea s'a convins des-

pre posibilitatea realizării acestei idei și este aprópe timpul, când cârmuirea balonului va fi faptă. În două locuri se pregătesc deja, prin doi bărbați renumiți de științe, balóne dirigeabile. Unul dintre aceștia e profesorul Wellner, în Brünn, ér celalalt e vestitul astrofisc Langley, în New-York. Alătorea cu aceste nume ilustre trebuie să punem și numele dlui Brănean. Raportul asupra invențiunii d-sale l'a făcut cunoscutul savant al nostru Spiru Haret, care a recunoscut în invențiunea dlui Brănean niște avantagii de o importanță deosebită, relativ cu tot ce s'a făcut până acum în acésta privință. Cetirea raportului dlui Haret a produs mult entusiasism printre membrii societății de științe fizice și s'a luat hotărîrea a se cere dela guvern mijlóce de esecutare.

Suntem mândri de acest succes al științei române și felicităm pe inventatorul, care, precum ni se scrie din Bucuresci, e originar din județul Vâlcea și și-a făcut o parte din studii la noi în Ardél, o parte în Bucuresci și acum în urmă în Berlin.

FELIURITE.

Bărbații și femeile.

O fóie engleză publică o schiță interesantă, în care tratéză despre următoarele deosebiri între bărbați și femei:

Bărbatul ține la obiceiuri, femeia se acomodează împrejurărilor.

Bărbatul nu bate cuiul în părete, până nu are cio-canul, femeia întrebuițéză calcâiul dela ghete, sau peria de haine spre a-și ajunge acest scop.

Bărbatul întrebuițéză briciul numai la ras, femeia ascute cu el cerusa, ba își taie și bătăturile.

Dacă un bărbat voiesce să scrie o epistolă, tóte trebuie să se acomodeze acestei împrejurări. Péna, hărtia, negrelă, tóte trebuie să fie așa precum îi plac lui,

familia trebuie să stea liniștită, ca bărbatul să pótă scrie. Femeia caută o bucată de hărtie curată, ascute cu forfecile cerusa, să légănă cu scaunul încóce și incolo și nu-i pasă de lărnuirea băieților și de bucătărăsă, care-i cere făina.

Bărbatul injură, dacă nu are hărtie sugătore, femeia o uscă cu suflatul, o aventă prin aer, sau o ține asupra lampei să se usce.

Bărbatul aruncă simplu epistola în o lădiță de poștă, femeia mai cetesce odată adresa, caută picul de e lipit bine și numai după aceea dă drumul epistolei în lădiță, cu multă băgare de samă.

Femeia păstréză timp îndelungat bucățile unui obiect spart, bărbatul le aruncă și se impacă cu ceea ce nu se pótă schimba.

Femeia cetesce întâiu sfârșitul unei cărți, după aceea începutul; în cărțița de notițe fără considerare la numerisarea paginelor, însemnează pe diferite pagine ceea ce are de însemnat. Bărbatul în ambele cazuri ține la regulă; cetesce cartea dela început până la sfârșit și în cărțița de notițe începe însemnările pe pagina primă.

Epistola bărbaților se sfârșește cu subscrierea, a femeilor cu post scriptum.

Vă rog pentru puțin foc.

Este știut, că fumătorul, când e pe stradă și nu are la sine lemnușe și vrea să-și aprindă țigara cere foc dela cel dintâiu trecător, ce-l întâlnește fumând. Și rar, de tot rar se întâmplă, ca să i se refuze cererea. Chiar și dacă respectivul are cea mai mare grabă, totuși se oprește pe un moment și oferă cu „plăcere“ țigara aprinsă. De aci se vede, că marea majoritate a omenilor, e de părere, că focul de țigară e un bun universal, comun al omenimii, cu care trebuie să servim aceluia, cari nu-l au.

Sunt însă unii, negreșit puțini la număr, cari dic, că fumătorii pe lângă țigări, să aibă totdeauna la sine și lemnușe. Aceștia apoi nici nu dau foc nimăru.

Așa se spune, că odinioară era un maior bătrân în Alba-Iulia, care ținea strict la acest principiu. Dela acesta degiaba cerea foc pe stradă, căci el trecea pe lângă tine, fără să se oprească și numai din surisul sarcastic al lui puteai observa, că nu vrea să-ți împlinescă cererea.

Odată a sosit la Alba-Iulia un archiduce, proprietariul regimentului, la care aparținea maiorul. Oficerii spusă archiducelui curiosul principiu al maiorului.

Intr'o zi archiducele mergând pe stradă, se întâlnește cu maiorul, care slobodea fumuri grăse din o țigară. Archiducele scote în pripă o țigară și-i cere foc. Era curios să vadă, ce va face maiorul? Acesta însă nu-și pierde cumpătul, își cere cusele, spund că a da foc pe stradă este contra principiului său, dar în același timp chemă pe un soldat, care trecea pe acolo și îi dă un crucer, ca să aducă din boltița cea mai aproape o șatulă de lemnușe, — și le oferă archiducelui uimit.

Principiul a fost salvat.

S'au întâmplat apoi și alte cazuri curioase.

Un domn mergea pe stradă fumând cu gust o țigară de foi, de 1½ cr. Aceste îi erau țigările lui predilecte, de sărbătoare. Un alt domn fiind între degete o țigară Upmann, de cea mai fină calitate, îi cere foc. — Poftim, dicte domnul cu țigare de 1½ cr. dându-i țigara; domnul cu Upmann și-o aprinde pe a sa, dar în loc să restituie țigara, o aruncă la o parte, își scote portofelul de țigări și-i oferă cu grațiositate un Upmann fin. Domnul cu țigara de 1½ cr. primesce țigara Upmann și cere la rëndul său foc. După ce își aprinde țigara, aruncă și el Upmannul, își scote portofelul și oferă suridând domnului cu țigara Upmann, o țigară de 1½ cr.

Tablou!

Ca publicul fumător să nu fie espus la astfel de întâmplări curioase și de altă parte, să nu fie silit a aștepta după foc, până ce se ivesc pe orison un trecător cu țigara aprinsă, prin orașele mari să află la colțurile de stradă automate cu lemnușe. N'ai decât să viri un ban în aparat și el te cinstesce ca o șatulă de lemnușe.

Pe la noi nu se află încă automate de aceste și pentru aceea e bine, ca fumătorii să aibă totdeauna la sine lemnușe.

De ale casei.

Conservarea macrișului pe iarnă. Vin a răspunde abonentei O. L. din fôia „Rândunica“ la întrebarea conservării macrișului pe iarnă.

Macrișul se poate conserva în următorul mod: după ce se alege frunze de macriș sănătoșe, se opăresc cu apă sărată, se scot din apă, și se törnă oțet ferbinte preste ele. A două zi se ferbe eră oțetul tot cel de mai nainte și se dă eră preste macriș. Atunci se scot din acel oțet și să aședă în sticle, tornând un alt oțet fert prospăt și sporit cu apă, însă ricit preste macriș; er preste oțet se pune ca de două degete unt de lemn.

În modul acesta asigur pe ori-care bucătărăsă că își va putea conserva macriș pe iarnă.

Am însă să observ, că dacă se întrebuintează oțet de vin, va avea o aromă mai plăcută.

Ecica rom., 14 Aprile, 1894.

Viora Magdu.

* * *

Contra difteriei. E o durere și îngrijare nemărginită, când vezi căți băiați răpesc grozava bôlă de grumazi „difteria“. Părinții stau înlemniți, vedând cum le duce la unii chiar ultima mângăere, ultimul băiat. Medicii încă sunt neajutorați, față de epidemia acesta năimicitoare. Mulți medici renumiți au studiat viața întregă spre a afla mijloce de a stirpi germele ei, dar înzadar. Alții eră au cercat să-i afle lécul spre a o vindeca și prin acesta a scăpa o mulțime de victime din ghiarele ei sugrumătoare.

Un medic, anume profesorul Fraser ne spune, că prin un mijloc simplu, el a încercat în mai mulți ani să vindece „difteria“ și i-a succes. Acest mijloc binefăcător este flôrea de pėtră puciosă (prav). După cum asigură el, rezultatul e sigur. Modul de întrebuintare este următorul: cu un pamatuf môle de pėr, să presară flôrea de pėtră puciosă în gât, pe unde e atacat. Procedura acesta să repetéză conform bôlei, de trei patru ori pe zi, sau dacă e bôlă de tot acută, la o oră sau la două. În intervalul acesta să galgariséză soluțiune de acid hypermangan.

Anecdote.

Popa cu pascălie. (Urmare). Groful tiné mult la inel, căci îi rămăsese dela moșul său, care îl căpėtase spre aducere aminte tocmai dela prințul Apafi. Era deci necăjit, căci cu tótă căutarea inel nu era ca 'n palmă. Într'un târziu își aduse aminte de popa și-l chemă la curte, poruncind să-și aducă și pascălia.

— Părinte, — îi dise groful — mi-a perit în zilele aceste un inel scump, să cauți în pascălie și să-mi spui unde e?

Popa la auđul acestora îngălbini, ca cėra... De unde să pótă el afla, ce perire a avut inelul?

— Mė toiu, Măria Ta, — dise el cu glas tremurător, că nu vœu puté da de urma inelului, căci să veđi, Măria Ta, nici pascălia asta nu e atotștiutóre, mai vindec cu ajutoriul ei câte-o bôlă, mai dau povețe.....

— Eh, flécuri, — îi tăia groful vorba cu glas restit, — trebuie să-mi spui și gata; cum ai aflat unde au ascuns hoții caii, trebuie să afli și inelul... „musai“ înțelegi... étă, — dise el mai departe — îți dau termin de trei zile de gândire, în aceste zile vei fi închis aci în o odaie din curte, vei avea ce-ți trebuie, de mâncat,

de beut, dar dacă în trei zile nu-mi vei spune unde e inelul, să scii că o pățesci cu mine . . .

S'a isprăvit. Popa cu pascălia fu închis în o odaie, alături de odaia de locuit a „inașilor“; groful dădu poruncă acestora să grijescă de el.

Sermanul popă, închis în odaie, nu-i venea să mănăce, noptea nu-l prindea somnul, ci se primbla într'una prin odaie, cetind din pascălie și rugându-se lui Dzeu, să-i lumineze mintea și să-i trimită vre-un gând mântuitor . . . dar înzadar . . . trecu o zi, trecu a doua, trecu și a treia și acum popa era incredințat, că în dimineața ce vine, groful, tiran cum era, îl va face de bajocura lumii . . . nu scia ce să facă . . .

Dar dacă popa era strimtorat, deu nici „inașilor“ nu le mergea mai bine, căci se temeau de pascălia popii, ca de Necuratul.

— Ne va afla popa cu afurisita lui de pascălie, își dăseră ei și hotărârea să pândescă pe rënd ziua și noptea la ușa popii, să asculte, ce vorbește el singur.

Era trecut de miezul nopții, în a treia noapte și popa se primbla prin odaie, dîcînd rugăciuni. Un ciasornic de părete bătî un cias după miezul nopții. Popa desperat, sciind că numai vre-o trei ore sunt până în ziua, dîse cu glas tare:

— *Unul, mai am trei!* (Va urma ;

* * *

Țiganul și perele. Un țigan fu trimis la un domn cu șapte pere pergamute și o scrisoare.

Pe drum făcîndu-i-se poftă de pere, mănca una.

— Aih, că bună e, — își dîse țiganul, lingîndu-și buzele, — dar să mai mănca una . . .

Și mănca încă o pară, apoi încă una și încă una, așa că pe cînd sosi la domn, să pomeni cu una singură.

Țiganul intră la domn în odaie, îi dădu scrisoarea și puse para pe masă.

— Măi țigane — dîse domnul — prietinel meu îmi scrie, că mi-a trimis șapte pere, unde sunt cele șese?

— Le-am mănecat, Măria Ta, să nu fie cu supărare — răspunse țiganul.

— Cum ai cutezat tu să măneci scumpenie de pere ca aceste?

— Et' așa, Măria Ta, — dîse țiganul, răpedîndu-se la para de pe masă și îndopîndu-o și pe aceea.

* * *

Adevărul spus în glumă. Mai anii trecuți, cînd sașii au serbat la Sibiiu jubileul de 700 de ani a venirii lor în Ardél, un român din Poplaca privea și el la alaiul de pe strade, dar nesciind chiar bine pentru ce să face parada, întrebă pe un sas de alături.

— Să vezi Dta, — îi dîse sasu, — parada să face în amintirea venirii noastre în Ardél de acum sunt 700 de ani. Ungurii încă vor face preste câți-va ani paradă, cînd să vor împlini 1000 de ani dela venirea lor aici. — Dar D-Vostre românii, nu serbați venirea D-V. în țara acésta?

— *Noi suntem de aici,* — fu răspunsul scurt și nimerit al poplăcînelui.

Situațiune grea.

La epistola amicului nostru N. G., am primit pînă acum următoarele răspunsuri:

„Părerea mea este, că domnul N. G. după promisiunile deja făcute, nu mai pôte repăși. Datorința ca-valerescă îl obligă să ia în căsătorie pe d-ra E.

Ludovica M.

Vrei să rupi domnule N. G.? Un mijloc fôrte simplu, fă-te prost și stângaciu, încat fosta Dtale adorată să se instrăineze total. A două oră apoi nu rămâné patru ani departe de iubita care ți-o vei alege, ci să scii, că rupi chiar o păreche de opinci, repeșește-te și o cerceteză din cînd în cînd, ca nu cumva atunci iubita Dtale să cêră sfaturi dela noi.

M. L., 27 Aprile, st. n. 1894.

Toderaș.

Șaradă

de

Ioan Cîndea.

Totuși e lucru ciudat

Cu B. să încep. cu A. să gat

Și tot s'ajung la rezultat.

Cu B. încep, cu A. finesc

Și un nume pregătesc,

Un nume de român vestit,

Care 'n Sibiiu a murit.

Stați puțin de cugetați,

Căci de urmă o să-i dați.

Dar mai iute să-l găciți,

Intre B. și A. viriți

Înc'un cuvînt din popor,

Ce pe-ologi îi dă de gol.

Terminul de deslegare este pînă la 7/19 Maiu a. e.

Deslegarea „Găciturii de șac“ din Nrul 1 al „Rândunicei“ e următoarea:

„Ah mult amar e ciasul, cînd dorul ce jelesce,

Cătînd în vremi trecute un suvenir slăvit,

Să 'mpedecă în sboru-i și cade, se lovesce

De pîtra mormentală acelor ce-am iubit! (Alecsandri.)

Au deslegat-o bine următorii: d-rele Elvira Cristea (Toplița română), Veturia Ivan (Alba-Iulia), Sidonia Crișan (Reghinul săsesc), Amalia Șimon (Sîngeorgiul de Câmpie), Ana Utiu (M. Ludoș), Sofia Cothișel (Certege), Sabina Florian (Seliște), Cornelia și Lucreția G. (Baru-Mare), Aurelia Dănilă (Budatelea), Hortensia Penciu (Zărnesci), Aurelia Roșca (Hida), Olimpia și Augusta Vlăduțiu (Turda), Vióra Magdu (Ecica rom); d-na Maria Tesca (Tăgșor); d-nii Dionisiu Iuga (Sacu), Iuliu Ioanovici (Sibiiu), Metodozis din Brăila, Octavian Goga student (Reșinari), Demetriu Cătean (Săcădate), George Lipovan (Maciova), Ioan Perian (Crisior), D. Nistor (Arpătae) Dimitrie Popoviciu (Cuvin), Romul Luca (M. Ludoș), Nicolae P. Rațiu (Cluș), Nicolau Popoviciu (B. Comloș), Horea P. Petrescu. (Brașov) Aurel Pop Papiu (Blaș).

Intre abonenți sorțîndu-se premiul anunțat: Tabloul conferenței naționale din urmă, l'a cîștigat d-ra Vióra Magdu, din Ecica română, căreia i s'a și trimes.

Corespondența.

O. B. Budapesta. Urmézá epistolă.

V. Vl. în *M. Ch.* și *V. E. R.* în *A.-I.* Nu să pôte publica.

E. G. în *Cl.* Piese teatrale traduse numai de acele publicăm mai bucurosi, cari să pot ușor juca de diletanți de ai noștri.